

Novine u praksi Ustavnog suda Bosne i Hercegovine

► Pripremile: Ermina Dumanjić i Sevima Sali-Terzić, Ustavni sud BiH

Uvod

Za period juli-decembar 2023. godine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine je izdvojio pet predmeta iz svoje prakse, i to: jedan koji se odnosi na član 5. Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama (u daljem tekstu: Evropska konvencija) o stavljanju pod nadzor maloljetnog migranta bez pratnje, jedan koji se odnosi na pravo iz člana 6. Evropske konvencije u kojem se odlučivalo o obavezi plaćanja naknade za obradu kredita, jedan koji se odnosi na analizu člana 10. Evropske konvencije u kojem se odlučivalo o kleveti putem Interneta i dva predmeta koji se tiču prava na imovinu u vezi sa odbijanjem zahtjeva za eksproprijaciju preostalih nekretnina i lišavanjem imovine bez naknade.

U prvoj izabranoj Odluci broj *AP 257/23* Ustavni sud BiH je utvrdio da je prekršen član 5.1.f) Evropske konvencije, zato što nadležni organi i sud nisu vodili računa o apelantovom statusu, kao ni o tome da li je izrečena mjera bila u njegovom najboljem interesu s obzirom na njegovu ukupnu situaciju. Dalje, utvrđeno je i da je prekršen član 5.2. Evropske konvencije, jer je apelant sa zakašnjenjem od četiri dana upoznat s razlozima za lišavanje slobode, te da je prekršen član 5.4. Evropske konvencije, zato što je postupak trajao više od mjesec dana, odnosno čak četiri dana duže od perioda na koji je apelantu bila određena mjera nadzora.

Druga Odluka broj *AP 3852/21* odnosi se na odluke kojima su sudovi utvrdili da je banka dovela tužitelja u neravnopravan položaj time što mu je naplatila naknadu za obradu kredita iako ga nije na odgovarajući način upoznala s time na šta se tačno odnosi ta naknada. Pozivajući se na relevantnu presudu Suda Evropske unije u kojoj je utvrđeno da se troškovi obrade kredita smatraju naplaćenim na zakonit način samo ako finansijska institucija dokaže da ta naknada odgovara stvarno pruženim uslugama i troškovima koji su pri odobravanju kredita nastali, Ustavni sud BiH je utvrdio da banci kao apelantu nije prekršeno pravo na pravično suđenje, zato što su sudovi svoje odluke obrazložili u skladu sa standardima prava iz člana 6. Evropske konvencije, čime su odgovorili na sva ključna pitanja.

Odluka broj *AP 270/21* tiče se utvrđivanja kršenja apelantovog prava na slobodu izražavanja u predmetu u kojem je apelant prenio informacije koje je ranije objavio drugi medij. Naime, sudovi su zaključili da je apelant odgovoran za klevetu iako nisu uzeli u obzir faktore koji su ključni za odlučivanje prema članu 10. Evropske konvencije: pitanje postojanja javnog interesa, status tužitelja kao privatne ili javne ličnosti, da li sporne izjave predstavljaju činjenice ili vrijednosne sudove, niti na koji je način apelant došao do tih informacija.

U Odluci broj *AP 486/21* Ustavni sud BiH je utvrdio da je prekršeno pravo na imovinu iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju, zato što je odbijen apelantov zahtjev za eksproprijaciju preostalih nekretnina, iako Ustavni sud BiH iz odluka nadležnih upravnih organa i sudova nije mogao utvrditi da je apelantu obezbijeden odgovarajući pristup nekretninama koje nisu ekspropriisane. Osim toga, Ustavni sud BiH je zaključio da nadležni organi i sudovi nisu utvrdili eventualno umanjenje vrijednosti neekspropriisanih nekretnina, a da je uzeo u obzir i to da apelantu nikada nije isplaćena naknada za ekspropriisane nekretnine, da je korisnik eksproprijacije ušao u posjed oduzete imovine nezakonito, kao i da je vraćanje ekspropriisanih nekretnina faktički nemoguće, jer je autoput, zbog kojeg je dio nekretnina ekspropriisan, već izgrađen.

Posljednja izabrana Odluka broj *AP 2914/21* tiče se odbijanja apelantovog tužbenog zahtjeva kojim je tražio da mu Republika Srpska isplati na ime duga iznos koji je na licitaciji u izvršnom postupku uplatio radi kupovine stana na depozitni račun kod „Banke Srpske“ a.d. Banja Luka, kojim je raspolagalo Ministarstvo finansija Republike Srpske. Ustavni sud BiH je utvrdio da je u ovom slučaju prekršeno pravo na imovinu, zato što po nalogu suda u izvršnom postupku kojim je odobren povrat deponovanog iznosa nije postupljeno u periodu od skoro godinu dana, sve do otvaranja stečajnog postupka nad „Bankom Srpske“, nakon čega isplate sa računa kod te banke više nisu bile moguće. Ustavni sud BiH je zaključio da je na taj način apelant lišen imovine bez ikakve mogućnosti da svoje potraživanje ostvari u bilo kojem drugom postupku, čime je na njega stavljen prekomjeran teret, bez bilo kakvog njegovog propusta.

**Član 5. Evropske konvencije
o ljudskim pravima
AP 267/23 – stavljanje pod
nadzor maloljetnog migranta
bez pratnje, kršenje**

Činjenice i apelacioni navodi

Ustavnom sudu BiH je podnio apelaciju maloljetnik, strani državljanin, protiv odluke Suda BiH o stavljanju pod nadzor u Imigracijski centar u kojem je boravio mjesec dana. Apelant je istaknuo da je ispitan tek četvrti dan nakon lišavanja slobode, te da do tada ni na koji način nije bio obaviješten o razlozima za lišavanje slobode, niti su mu date osnovne informacije o njegovim pravima. Apelant je, također, istakao da je zbog toga nepravovremeno utvrđeno da je riječ o maloljetniku bez pratnje, što je protivno odredbama Zakona o strancima (ZOS), članu 5.2. Evropske konvencije i načelu najboljeg interesa djeteta iz Konvencije o pravima djeteta. Također, apelant je naveo da rješenje o stavljanju pod nadzor nije dobio na vrijeme, te da redovni sud nije poštovao zakonske rokove za odlučivanje o tužbi.

Odluka

Ustavni sud BiH je istakao da su apelant i lica koja su bila sa njim u trenutku lišavanja slobode obaviješteni o razlozima lišavanja slobode četiri dana nakon lišavanja slobode i donošenja prvostepenih rješenja o protjerivanju i stavljanju pod nadzor. Posebno je ukazao na to da je od početka bilo nesporno da je apelant maloljetno lice zbog čega je nadležni organ bio dužan da postupa s povećanom pažnjom i promptnošću, što nije učinio. Ustavni sud BiH je zaključio da rok između trenutka lišavanja slobode i obavještenja o razlozima za taj postupak nije bio u skladu sa standardima člana 5.2. Evropske konvencije. Dalje, kao rezultat neefikasnog postupanja prvostepenog organa, odgođena je i procjena apelantove ranjivosti u smislu utvrđivanja činjenice da je maloljetnik bez pratnje. Naime, kako je istaknuto, drugostepeni organ uprave i Sud BiH uopće nisu razmatrali da li je zadržavanje apelanta u Imigracionom centru predstavljalo odgovarajuću mjeru u smislu odredbe člana 123. stav 4. ZOS-a u kontekstu njegove lične situacije i njegovog najboljeg interesa kao maloljetnika bez pratnje. Osim toga, apelant nije bio smješten u odjel ustanove

specijalizovane za maloljetnike, kako to nalaže navedena zakonska odredba. Imajući to u vidu, Ustavni sud BiH je zaključio da nadležni organi uprave i Sud BiH prilikom donošenja odluka o stavljanju apelanta pod nadzor u Imigracioni centar nisu postupali u dobroj vjeri, u najboljem interesu maloljetnika i u skladu sa odredbama ZOS-a zbog čega su i prekršene odredbe člana 5.1.f) Evropske konvencije. U vezi sa apelantovim tvrdnjama da je povrijeđen član 5.4. Evropske konvencije, Ustavni sud BiH je ukazao na to da je ukupan postupak trajao više od mjesec dana pri čemu čak četiri dana duže od perioda na koji je određena mjera nadzora. Osim toga, odluku o tužbi Sud BiH je donio tri dana po isteku roka propisanog odredbom člana 120. stav 7. ZOS-a iako je, prema ZOS-u, bio dužan da hitno riješi predmet. Stoga je Ustavni sud BiH zaključio da je u apelantovom slučaju prekršen i član 5.4. Evropske konvencije.

Praksa Evropskog suda na koju se pozvao Ustavni sud BiH u ovoj odluci: *Abdullahi Elmi i Aweys Abubakar protiv Malte* (22. novembar 2016. godine), *Rahimi protiv Grčke* (5. april 2011. godine), *M. H. i drugi protiv Hrvatske* (18. novembar 2021. godine), *Khlaiifa i ostali protiv Italije* (VV), (15. decembar 2016. godine), *Saadi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* (29. januar 2008. godine), *Nowak protiv Ukrajine* (31. mart 2011. godine), *G. B. i drugi protiv Turske* (17. oktobar 2019. godine), *Minasian i drugi protiv Moldavije* (17. januar 2023. godine).

Član 6. Evropske konvencije o ljudskim pravima AP 3852/21 – naknada za obradu kredita, obrazložena odluka, nema kršenja

Činjenice i apelacioni navodi

Protiv apelanta Raiffeisen Bank d.d. BiH pred redovnim sudovima se vodio postupak zbog stjecanja bez osnova, i to neosnovane naplate naknade za obradu kreditnog zahtjeva. Redovni sudovi su usvojili tužbeni zahtjev utvrdivši da apelant nije na transparentan način obrazložio

šta se sve ubraja u te troškove, niti je bilo čime doveo u pitanje zaključak vještaka finansijske struke da te troškove naplaćuje dvostruko, čime je, suprotno odredbama ZOO, doveo tužioca u neravnopravan položaj.

Apelant se pozvao na kršenje prava na pravično suđenje, smatrajući da su redovni sudovi proizvoljno primijenili relevantne propise.

Odluka

Ustavni sud BiH je ukazao na to da su redovni sudovi u obrazloženjima osporenih odluka dali detaljne, jasne i relevantne razloge kako o činjeničnim, tako i o pravnim utvrđenjima zbog čega nije mogao zaključiti da su takva utvrđenja proizvoljna ili „očigledno nerazumna“. Shodno zakonskim odredbama na koje su se pozvali redovni sudovi, Ustavni sud BiH je zaključio da sudovi nisu proizvoljno primijenili pravo kada su usvojili tužbeni zahtjev i obavezali apelanta da tužiocu vrati naplaćenu naknadu. Ustavni sud BiH je posebno ukazao na presudu Suda Evropske unije broj C-259/19 i C-224/19 od 16. jula 2020. godine iz koje jasno proizlazi da je taj sud usvojio stav da se troškovi obrade kredita smatraju naplaćenim na zakonit način samo ukoliko finansijska institucija dokaže da naknada odgovara stvarno pruženim uslugama i troškovima koji su nastali pri odobravanju kredita, jer „u suprotnom se može stvoriti znatna neravnoteža u pravima između ugovorenih strana, što je u suprotnosti sa zahtjevom dobre vjere“. U apelantovom slučaju osporenim odlukama je utvrđeno da apelant nije dokazao da naplaćeni troškovi obrade kredita odgovaraju stvarno pruženim uslugama i troškovima koji su nastali o čemu su sudovi dali jasna i relevantna obrazloženja. Ustavni sud BiH je zaključio da nije prekršeno apelantovo pravo na pravično suđenje.

Član 10. Evropske konvencije o ljudskim pravima AP 270/21 – kleveta, prenošenje informacija i stavova, kršenje

Činjenice i apelacioni navodi

Apelant je podnio apelaciju Ustavnom sudu BiH protiv presuda redovnih sudova kojima je proglašen da je odgovoran za klevetu. Osporenim presudama je utvrđeno da je apelant na svojoj Internet-stranici i u informativnoj emisiji iznio neistinite informacije, odnosno prenio neistinite informacije, čime je prikazao tužioca [opštinskog odbornika] kao nasilnu osobu koja je sklona nasilničkom ponašanju kada je u pitanju njegova porodica, odnosno kao osobu koja je sklona prevarnom ponašanju i manipulacijama kada je u pitanju njegov posao, čime se nastojao okarakterisati kao osoba koja je sklona izvršenju krivičnog djela nasilničkog ponašanja. Također, je zaključeno da apelant nije dokazao da je istinit sadržaj prenesenog teksta, te da je tužilac osoba koja uživa društveni ugled. Apelant se žalio da je povrijeđen član 10. Evropske konvencije.

Odluka

Ustavni sud BiH je istakao da je apelant tokom postupka uporno isticao da je magazin „Faktor“ autor spornog teksta koji je objavljen na apelantovoj Internet-stranici, a da je apelant u informativnim emisijama samo prenio izražavanje koje je bilo izneseno na konferenciji za štampu. Iako su odgovori na pitanja da li se u konkretnom slučaju radi o apelantovom izražavanju, ili o „prenošenju“ informacija i stavova bili relevantni za utvrđivanje osnovanosti tužbenog zahtjeva, redovni sudovi se njima nisu posebno bavili, kao ni analizom da li je apelant u konkretnom slučaju postupao u dobroj vjeri. Također, sudovi se nisu bavili sadržajem spornog izražavanja, već su apelantovu odgovornost utvrdili samo na osnovu činjenice da je sporni tekst objavljen na Internet-stranici i da je prenesen u apelantovim informativnim emisijama. O pitanju

apelantove odgovornosti redovni sudovi nisu dali dovoljno i relevantno obrazloženje iz kojeg bi se moglo razumjeti zašto su zaključili da je apelant odgovoran za iznošenje klevetničkog izražavanja u konkretnom slučaju. Također, sudovi nisu razmatrali pitanja da li sadržaji spornog članka, odnosno priloga predstavljaju činjenice ili vrijednosne sudove koji nisu podložni dokazivanju, niti da li se tekst, odnosno prilozi treba da ocjenjuju i u vezi s položajem tužioca kao privatne ili javne osobe od koje se zahtijeva da pokaže veći stepen tolerancije. Redovni sudovi nisu ocijenili ni da li je postojao javni interes da se oni iznesu, te na koji način je apelant došao do tih informacija, odnosno da li su one potjecale od trećih lica. Takvim postupanjem sudovi su dali prednost tužiochevom interesu u zaštiti njegovog prava na ugled u odnosu na apelantov interes da informiše javnost o potencijalno relevantnim pitanjima od javnog interesa. Ustavni sud BiH je zaključio da su sudovi na taj način propustili da postignu pravičnu ravnotežu između tužiochevog prava na ugled i apelantovog prava na slobodu izražavanja, te da su povrijedili apelantovo pravo na slobodu izražavanja.

Praksa Evropskog suda na koju se pozvao Ustavni sud BiH u ovoj odluci: *Handzhiyski protiv Bugarske* (6. april 2021. godine), *Medžlis Islamske zajednice Brčko i drugi protiv Bosne i Hercegovine* (27. juni 2017. godine), *Milosavljević protiv Srbije* (broj 2) (21. septembar 2021. godine) i *Mariya Alekhina i drugi protiv Rusije* (17. juli 2018. godine), *Novaja Gazeta i drugi protiv Rusije* (10. januar 2023. godine).

Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju AP 476/21 – odbijanje zahtjeva za eksproprijaciju preostalih nekretnina, proizvoljnost, kršenje

Činjenice i apelacioni navodi

Apelant je podnio apelaciju Ustavnom sudu BiH protiv odluke Vrhovnog suda kojom je odbijen njegov zahtjev za eksproprijaciju

preostalih nekretnina. Istakao je da mu korisnik eksproprijacije nije osigurao „normalan pristupni put“ do tih nekretnina, te da ih on ne može koristiti bez velikih poteškoća. Apelant se žalio na povredu prava na imovinu.

Odluka

Ustavni sud BiH je istakao da je odgovor na pitanje da li je odbijanje apelantovog zahtjeva za eksproprijaciju preostalih nekretnina proporcionalno javnom interesu zavisio od odgovora na pitanje da li je apelantu „onemogućeno normalno korištenje preostalog dijela nekretnina“. U vezi s tim, Ustavni sud BiH je istakao da je Vrhovni sud u obrazloženju svoje odluke usvojio stav da je apelantu osiguran pristupni put preostalim nekretninama iz dva pravca, preko nadvožnjaka i ispod mosta autoputa. Međutim, u pogledu pristupa putem nadvožnjaka, iz obrazloženja organa uprave, osporenih presuda i odgovora na apelaciju Ustavni sud BiH nije mogao utvrditi da je taj pristup apelantu zaista i osiguran, jer ništa ne ukazuje na to da je taj pristupni put izgrađen. Ustavni sud BiH je zaključio da je obrazloženje Vrhovnog suda u tom pogledu nedovoljno i proizvoljno. Isti zaključak Ustavni sud BiH je donio i u vezi s pitanjem pristupa putem mosta. U tom pogledu Ustavni sud BiH je utvrdio da postoji kontradiktornost između utvrđenja organa uprave o neadekvatnosti tog pristupa zbog neodgovarajuće visine mosta i zaključka Vrhovnog suda da su ispunjeni uvjeti za korištenje preostalog zemljišta. Ustavni sud BiH je, također, ukazao na propust da se ispita eventualno umanjene vrijednosti preostalih nekretnina i utjecaj blizine izgrađenog autoputa (od 60 metara) na kvalitet života na preostalim nekretninama. Također, je ukazao na to da apelantu nikada nije isplaćena naknada, da je korisnik eksproprijacije ušao u posjed oduzete imovine nezakonito, kao i da je vraćanje eksproprijiranih nekretnina faktički nemoguće, jer je autoput već izgrađen. Ustavni sud BiH je istaknuo da su to okolnosti koje su se trebale ocijeniti u konkretnom slučaju, te da je odlukama apelantu nametnut

prekomjeran teret. Imajući u vidu sve navedeno, Ustavni sud BiH je zaključio da miješanje u apelantovu imovinu nije zadovoljilo standarde proporcionalnosti iz člana 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju.

Praksa Evropskog suda na koju se pozvao Ustavni sud BiH u ovoj odluci: *Azas protiv Grčke* (19. septembar 2002. godine), *Werra Naturstein GmbH & Co KG protiv Njemačke* (19. januar 2017. godine), *Ouzounoglou protiv Grčke* (24. novembar 2005. godine) i *Bistrović protiv Hrvatske* (31. maj 2007. godine).

Član 1. Protokola broj 1 uz Evropsku konvenciju AP 2914/21 – lišavanje imovine bez naknade i pravne zaštite, kršenje

Činjenice i apelacioni navodi

U postupku pred redovnim sudovima odbijen je apelantov tužbeni zahtjev kojim je tražio da se Republika Srpska (tužena) obaveže da mu na ime duga isplati iznos od 76.010,00 KM koji je uplatio na licitaciji u izvršnom postupku radi kupovine stana. Iznos je uplaćen na depozitni račun redovnog suda koji je otvoren u „Banci Srpske“ a.d. Banja Luka, kojim je raspolagalo Ministarstvo finansija Republike Srpske. Apelant nikada nije ušao u posjed stana, a izvršni postupak je prekinut do okončanja parničnog postupka radi utvrđivanja prava svojine na stanu koji je apelant kupio za navedeni iznos. Po nalogu redovnog suda da se sa depozita suda vrati uplaćeni iznos nije postupljeno. Utvrđeno je da je nad „Bankom Srpske“ a.d. Banja Luka otvoren stečajni postupak i da je tužena, kao stečajni povjerilac, prijavila svoja potraživanja koja su obuhvatila i novčana sredstva iz sudskih depozita. Također, je naglašeno da sredstva iz sudskih depozita nisu prešla u imovinu tužene, jer ne predstavljaju javne prihode, te da tužena nije raspolagala deponovanim sredstvima, niti ih je naplatila u stečajnom postupku. Prema tome, nema neosnovanog obogaćenja na njenoj strani za navedeni iznos, kao ni protupravnosti u postupanju organa tužene.

U apelaciji Ustavnom sudu BiH apelant je naveo da je odbijanjem njegovog tužbenog zahtjeva povrijeđeno njegovo pravo na imovinu.

Odluka

Ustavni sud BiH je istakao da je pitanje proporcionalnosti u ovom slučaju potpuno zanemareno. Naime, sudovi nisu dali bilo kakav značaj činjenici da je apelantov zahtjev za povrat uplaćenog iznosa sud u izvršnom postupku odobrio i da je naložio računovodstvu da apelantu vrati deponovani iznos. Također, sudovi su potpuno zanemarili da po tom nalogu suda nije postupljeno u periodu od skoro godinu dana, sve do dana kada je otvoren stečajni postupak nad „Bankom Srpske“ na čiji depozitni račun je uplaćen iznos, a da nakon otvaranja stečajnog postupka isplate sa računa „Banke Srpske“ više nisu bile moguće. Sudovi nisu razjasnili pitanje zašto deponovana sredstva nisu vraćena odmah, niti zašto tužena nije odgovorna za to što sredstva koja „nisu postala imovina tužene, jer ne predstavljaju javne prihode“ nisu isplaćena apelantu. Također, nesporno je da se iznosi uplaćeni kao depozit nisu mogli koristiti ni za kakvu drugu namjenu osim za ispunjenje

svrhe depozita, odnosno uplate novčanog iznosa za povjerioca u izvršnom postupku. Nesumnjivo je to da iznos od 76.010,00 KM nije uplaćen povjeriocu iz izvršnog postupka, zato što je taj postupak prekinut radi utvrđivanja prava svojine, niti je vraćen apelantu. Osim toga, sudovi su zanemarili i to da se apelant, prema zakonu, ne može prijaviti kao povjerilac u stečajnom postupku koji je otvoren nad „Bankom Srpske“. Ustavni sud BiH je istakao da u konkretnom slučaju nije odlučujuće to da li je u radnjama organa tužene bilo protivpravnosti ili ne, jer je apelant nesumnjivo lišen svoje imovine bez ikakve mogućnosti da svoje potraživanje ostvari u bilo kojem drugom postupku. Ustavni sud BiH je zaključio da je na apelanta stavljen prekomjeran individualni teret, naročito imajući u vidu da on nije propustio da uradi nešto što je trebalo da uradi, te da je lišen svoje imovine bez ikakve naknade i pravne zaštite. Sud je utvrdio da je prekršeno apelantovo pravo na imovinu.

Praksa Evropskog suda na koju se pozvao Ustavni sud BiH u ovoj odluci : *Vrzić protiv Hrvatske* (12. juli 2016. godine), *Vuković protiv Hrvatske* (15. novembar 2018. godine) i *Katona i Závorský protiv Slovačke* (9. februar 2023. godine).